Ord, magt og stemmer i rigsfællesskabet

Lotte Prætorius, lektor på Hasseris Gymnasium og forperson i Dansklærerforeningens G-sektion &
Ditte Eberth Timmermann, lektor på Teknisk Gymnasium Skanderborg og forperson i Dansklærerforeningens E-sektion

Når verdenspolitikken rammer danskfaget

Hvis vi vil uddanne elever til myndige, kritiske og historisk bevidste borgere i rigsfællesskabet, må vi arbejde med grønlandsk kultur, identitet og samtidens medierepræsentationer. Når Grønland pludselig figurerer i det globale magtspil, i stormagters opslag på de sociale medier og i internationale nyhedsstrømme, bliver rigsfællesskabet ikke blot et historisk vilkår, men et aktuelt dannelsesproblem.

Netop i sådanne krisesituationer viser danskfaget sin samfundsmæssige betydning som det sted, hvor vi kan arbejde med at aflæse magtens sprog, gennemskue manipulation og analysere de fortællinger, der former vores fælles virkelighed. At inddrage Grønland i danskundervisningen er en demokratisk kerneopgave, der handler om historisk ansvar, om at kvalificere elevernes blik på koloniale relationer og om at ruste dem til at navigere i et medielandskab, hvor magt, identitet og fortællinger konstant forhandles.

At læse Grønland indefra – litteratur, stemmer og modfortællinger

Optagelsen af Hans Lynge i den litterære kanon tilbyder et fagligt anker, der kan styrke danskfagets dannelsesprojekt i et rigsfællesskab, der stadig er under forandring. I *Den usynliges vilje* fra 1938 bliver konflikten mellem tradition, fællesskab og individuel samvittighed konkret og eksistentiel. Qivittoq-motivet og SILA-begrebet åbner for samtaler om etik, naturforståelse og åndelighed og dermed temaer, som eleverne genkender fra nutidige klima- og identitetsdebatter. Lynge giver os et indre grønlandsk perspektiv, der bryder med det koloniale blik og reducerende forestillinger.

Også Mathias Storchs *En grønlænders drøm* (1914) giver historisk dybde til moderniseringsdebatten med samfundskritiske perspektiver, der er med til at skabe det litterære landskab, hvor den nulevende og prisbelønnede forfatter Nivaq Korneliussen træder ind. Hun beskriver aktuelle temaer som køn, seksualitet, sorg og globalisering i en grønlandsk kontekst i værkerne *HOMO sapienne* (2014) og *Blomsterdalen* (2020) og skaber ikke mindst stor opmærksomhed om unge grønlænderes mistrivsel i takketalen ved overrækkelsen af Nordisk Råds Litteraturpris i 2021. Når eleverne læser de grønlandske forfattere, får de indsigt i en version af Grønland, som er beskrevet af grønlænderne selv, og de unge møder dermed litteratur, der både spejler og udfordrer deres eget verdensbillede.

Dannelse, ansvar og fælles fortællinger

Danskfaget har et ansvar for at styrke elevernes mediekritiske kompetencer. Rigsfællesskabet er i stigende grad genstand for geopolitisk kommunikation og strategisk framing, og når Det Hvide Hus anvender sociale medier til at iscenesætte Grønland i en amerikansk magtlogik, eller når dokumentarer som *Kampen om Grønland* (2020) præsenterer politiske og økonomiske interesser, får vi oplagte cases til undervisning i manipulation, billedretorik og afsenderintention.

Konflikterne kompliceres yderligere, når nordiske kunstnere som Björk anklager Danmark for kolonialistisk adfærd og blander sig i de arktiske spørgsmål i et aktivistisk opslag på Instagram, hvor hun opfordrer grønlændere til at erklære uafhængighed nu! Æstetik og politik smelter på denne måde sammen, og i spændingsfeltet mellem litteratur, myte, dokumentar og sociale medier kan eleverne derfor opnå en nuanceret forståelse af Grønland. Ikke som et eksotisk "andet", men et Grønland, der er en levende del af rigsfællesskabet.

Gennem litteraturens indlevelse og tekstanalyse kan eleverne erfare, hvordan privilegier, koloniale spor og strukturelle skævheder former relationen mellem Grønland og Danmark, og vi kan her samtidig udvikle et sprog for at diskutere ansvar, ligeværd og egen position i verden. Det er netop denne kombination af kritisk analyse og etisk refleksion, der gør danskfaget til et centralt dannelsesrum i mødet med samtidens konflikter.